

„EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanih ob **torkih, četrtnih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— „ „ 4.50 za pol leta . . . 6.— „ „ 9.— za vse leto . . . 12.— „ „ 18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 urč. izven Trsta po 4 urč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglasi se račune po tarifu v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema *upravnništvo* ulica Molino piccolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odpri reklama cije so prosto poštne.

„Edinost je moč“.

Dve sestri: pobožnost in narodnost.

(Dalje)

Razlog, zakaj pobožnost in narodnost vspevati le v plemenitih srcih, je poglavito to, ker zahtevati obe težkih žrtev in samozatajevanja. O dolžnostih do narodnosti pravi župnik Jemeršič: „... Istotako se od onega, ki hoče biti pravi sinom svojega naroda, nalagajo velike in mnoge dolžnosti, seosebno ako je narod zanemaren, nesrečen, tlačjen in nenaobražen. Kadar ga vzbuja in dviga iz mrtvila, tedaj se ne sme ozirati na žaljenja in kričanja od strani lastnih rojakov, ki — dremljejo, a nočejo, da bi jih kdo budil; ako vrši kako lepo in koristno delo, tedaj ne sme pričakovati priznanja od njih strani, niti ne sme radi doživele nehvaležnosti odstopiti od nadaljnega dela. Koliko krivic in muke mora prebijati od tujincev in svojih nasprotnikov! A vse to, za slavo božjo, za slavo in srečo svojega naroda, morejo storiti le plemenite duše. Zato pa je res, da so plemenite duše, v kojih cveteta pobožnost in narodnost.

3. Tretji obroč, ki spaja pobožnost in narodnost v jedno nezlomljivo verigo, je v tem, da se obe sestrici podpirajo in popolnjujejo med seboj.

Tu navaja gosp. pisatelj vsklik: Kdor ne ljubi brata ali naroda, kojega vidi, kako more ljubiti Boga, kojega ne vidi?! Pobožnost daje narodnosti neki ponos in junaško srčnost, da, ako treba, dá tudi življenje žrtvuje za svoj narod. Kadar koli prihajamo v cerkev, ali obiskujemo grobovje, vsikdar so nam pred očmi duhovi naših dedov in pračeto. Kadar poslušamo božjo besedo ali pojemo pobožne pesmi ali molimo molitve v svojem milem materinem jeziku, vse to nas spominja tudi na krasoto našega narodnega blaga. Iz kratka: k vsakemu nabožnemu delu pridružuje se takoj tudi neko narodno čustvo ali misel, spomin na kojega narodnega velikana in narodni dogodek. Tako prava pobožnost oživlja v nas čustvo narodnosti!

A poglejmo sedaj, kako iskreno se za te darove oddoljuje sestrice narodnost. Pobožnost, ako jo motrimo samo se stališča duhovnega in samo v službi božji, brez ozira in vpliva na odnose življenja, ostaje — tako pravi izrecno župnik Jemeršič — nekako pusta in ostavlja dušo prazno. Ako pa stoji svojimi nogami na zemlji, a z licem proti nebu, tedaj oživlja svojim sijajem življenje naroda in vse njega posle. Narodne slavnosti in spomini podeljujejo pobožnosti neki poseben čar in dostojanstvo; kajti, kaj more bit vzvišenejega, nego je to, ako se ves narod hkrati klanja Bogu in ga nazivlje — v jednem jeziku? Narodno navdušenje in dobrodelnost zidata šole in cerkve. Nesreča nezloznega in razcepljenega naroda nas opominja, da se čuvamo, da ne bi nestrpnostjo za vero še bolj tlačili in slabili naroda. To velja tudi za narod hrvatski, ki je razdeljen na več veroizpovedanj. Isti mora, brez razlike vere, težiti za tem, da se zloži in da zjedini domovino. Celó priroda sama, krasna in vzvišena, pretkana narodnimi čustvi, poveljučana narodnimi rokami in posvečena po narodni usodi — navaja narod k pobožnosti in vzbuja vero v njem. Kaj naj porečemo seosebno o naših narodnih pesmih, ki so vse nadahnjene obilico hvaležnosti do Boga in domovine?! Po vsej pravici je zapel pesnik Bogovič:

Dok narodne ima u nas pjesme mile,
I dok goder gusle javorove cvile;
Dok ima naših polja, gora, rieka,
Jezera čarobnih, otajstvenih jeka;
Dok sinovom vjernim za rod srce bije,
Dotle nam Hrvatska još propala nije.

Ako bi hoteli nadalje razmotrivati stvar, vse bi nam govorilo, da obstoji velika vzajemnost med pobožnostjo in narodnostjo. In kjer oni ne delujeta vzajemno, tam manjka pravega zadovoljstva in sreče. Jedna se dviga izključljivo k nebesam in Bogu, druga se ozira jedino na zemljo

in ljudi; da torej jedna od njiju ne pade v jednostranost, morati jedva drugo vzdržavati v ravnotežju.

Kaj bi bil narod brez vere? Otlina zločincev, gnezdo razkošnikov in brezbožnikov, in naj bi bili sicer še taki modrijani in junaki. Takemu narodu bi veljale besede Gospodove: „Zakriti hočem pred njimi lice svoje, ker so pokvarjen narod, sinovi, v kojih ni vere, ker so narod, ki propada se svojimi namerami, in ni razuma v njih“.

In nasprotno: kaj je pobožnost brez narodnosti? Pravo posvetno mrtvilo in puščava, v koji ne bi imeli ničesar drugega pred seboj — od besede do besede po Jemeršiču — nego cerkve in samostane, molitve, poste, muke in mnogo tem sličnih stvari. Pobožnost in narodnost se torej zares, kakor dve rojstni sestrici, podpirati tolažilno in popolnjujejo; ena se modro ravna in vede po drugi, držeči se na uzdi, da ne padeti v pretiranost. Pobožnost razsvetljuje notranje življenje, narodnost pa vnanje. Ona vodi do duhovnega in večnega blaženstva, poslednja k posvetni sreči in ugodnosti. In tako blagoslovljati jedna drugo in se čuvati pred jednostranostjo.

(Zvršetek pride.)

Še nekaj o socijalnem gibanju na Angležkem.

Pred petnajstimi leti vladal je še na Angležkem samooblastni individualizem; ta karakteristični znak angleškega mišljenja. Nadvladalo je preverjenje, da vladni funkciji se je omejati na skrajno mejo. Konkurencija zagotavlja vedno zmago močnejšemu; življenski boj med osebo in osebo, ob katorem sleherni skuša, da bi splezal na rame drugemu, je fatalistični zakon narave, kateremu ni mogoče izogniti se.

Kapitalistična stranka, vzgojena po liberalnih naukih visoke šole v Mauchestru, prevzela je za vodilo: ne umešavaj se v sosedov zelnik, izražajoče se v izreku: „laissez faire“. V tem pa so

„Peut être des ouvriers“ (najbrže sta roko-delca), spregovoril je birokratič.

„Mais non“, rekla je mlajša, „leur mans sont blanches“, (Ne, njiju roke so bele.)

„Et du quel pays?“ (Iz katere dežele), vprašala je plavka.

„Je comprends quelques mots“, (jaz razumem kako besedo), rekla je mlajša.

Nama je bilo zadosti te aristokratske muke in vaje po Machatevej slovnici. Vstal sem, se dvorno poklonil in rekel mlajši:

„Saus doute, mademoiselle! Vous êtes Slo-vène et nous sommes — pour vous servir — Croates et etudiants“. (Brez dvojbe gospica! Vi ste Slovenka in midva — na vašo službo — Hrvata in dijaka.)

Vse društvo je okamenelo na moj francoski odgovor, posebno prvi birokratič, katerega sem pogledal nekako temno. A zopet so se oddahnili in začeli brbljati nemško, ker francoščina jim ne bi koristila na noben način. Zato sva midva živahneje govorila hrvatski in jaz sem vpletaval v razgovor zelo nerazumljive besede „divaniti“, „furna“ (peč), „peškir“ (brisača), in cele litanije turških fraz, katere ni mogla nikakor razumeti ponemčena Slovenka.

(Pride še).

PODLISTEK.

21

Karanfil s pesnikovega groba.

Hrvatski spisal Avgust Šenoa; poslovenil Cvetko.

Bilo je krasno popoldne, ko sva se vračala v Kranj. Eno ali dve uri pred Kranjem je vas, imena se ne spominjam, a v vasi poleg ceste čista krčma z vrhom. Tja sva krenila, da se okrepčava. To je bila zadnja „stacija“. Sedla sva pod široko lopo in pozvala krčmarja. Precej je prišel pred nas gostilničar rudečega nosa pod zeleno kapico, in ko sva vprašala, kaj bi se dobilo v njegovi pivnici, pogledal je najino romantično uniformo in rekel mirno in dostojanstveno:

„Vedite, jaz imam vsakovrstna vina, za boljše goste tudi „ljutomerčana“. Naš viteški ponos je bil nekoliko razžaljen po tej prezirni opazki, a jaz sem odvrnil zelo hladno temu Ganimedu — zval se je, menim, „črni vol“.

„Ker sva tudi mi dva boljše gosta, pa prinesite nama pred vsem polič „ljutomerčana“.

„Črni vol“, zavoljo tega nekoliko prestrašen, je odšel po vino. V tem trenutku se je ustavila zelo fina kočija pred vratmi, a glasen smeh s ceste je dokazoval, da je tu tudi krasni spol. V resnici. Za nekoliko trenutkov vstopili so v vrt dve dami in dva mlada gospodiča in sedli za drugo mizo

pod lopo. Mlada dama, debela črnka, bila je po črtah lica in nemškem izgovoru seveda Slovenka, in druga, nekoliko suha plavka z dolgimi kodri je poskušala zastoj oponašati kako „lady“. Mladici v zelo koketni lovski obleki kakor da so posvetili več pazljivosti svojim lasem nego mozgu. Pri najbolji volji ne morem opisati njih lice, ker so bila strašno prazna. To društvo je bilo brez sumnje „juste milieu“ (sredina) med aristokracijo in birokracijo, gospoda brez gospodščine. Plavka naju jo začela meriti z očali, za njo tudi ostali. Nazadnje je pristavila plavka v zelo slabi francoščini:

„Voilà de gens curieux!“ (Glej, čudnih ljudij!)

„Je voudrai savoir leur metier“ (Jaz bi rada znala njih stan), rekla je mlajša zelo barbarski.

„Gens de rien“, (ničvredni ljudje), rekel je prvi birokratič.

„Leur presence est en tout cas embarrassante“, (Njih prisotnost je na vsak način nadležna), rekel je drugi birokratič.

Nemaraje za to birokratično blebetanje in nevoljo, sva molčala, med tem ko je plavka rado vednim okom opazovala telečaka; midva pa sva jedla, salé se, dve pečeni piščeti. Birokratiči bili so „embarrassirani“, ker francoščina jim je zelo šepala.

filantropi (človekoljubi) gledali na to, da bi delavci po mestih in dninarji na kmetijah zamogli postajati mali kapitalisti, mali posestniki. Ljudstvu se je obljubovala nova srečna doba, v kateri bi imela postati zemlja tudi njih posest, in vse jestvine in pijače svobodne občinskega davka, kakor tudi naj bi bila svobodna, brez nikakih ovir, industrijalna konkurenca za razne izdelke.

Samuel Smiles bil je glavni apostelj teh idej, katere je širil po knjigah. Posebno mladina se je bila navzela teh novih nauk.

Leta 1880., ko se je Gladston vrnil na vladno krmilo, bile so mednarodne razmere tako napete, da ni bilo časa baviti se z reševanjem socialnih vprašanj. In uprav v tem letu je socializem povzdignil svojo glavo na Angležkem. Do tedaj isti še ni bil organizovan. Še-le leta 1881. ustanovil je H. H. Hyndman „demokratsko federacijo“, (zavezo), katera se je kmalu popolnila v socialno-demokratsko federacijo.

Ta družba se svojim dnevnikom „Justice“ je najširša, najagresivnejša socialistična družba na Angležkem, katera se klanja gospodarskemu sistemu Karla Marksa (Marks je bil slovit časnikiar in socialni politik. Porodil se je leta 1818. v Kolonju. Bil je visoko naobražen mož. Na vsenčističen v Bonnu je študiral pravo in filozofijo. Radi njegovih socialnih nazorov so ga izgnali skoro iz vseh dežel. Slednjič se je nastanil v Londonu, kjer je postal voditelj mednarodnega gibanja delavcev. Svoje socialistiške nazore in nauke napisal je v svoji knjigi „O kapitalu“. Op. ured.) ter kljubuje tako liberalcem, kakor konservativcem. Tudi po socialnih družbah na kontinentu dobivamo večinoma razširjene enake ideje.

Na Angležkem je še druga družba, podobna prvi v idejah, zove se „Fabiana“. Ime nosi po onem imenitnem Fabiju Kuntatorju, rimskem poveljniku, kateri je dolgo opazoval sovražnika, predno se je spustil v boj.

Glavni voditelj te družbe je neki Sidney Webb. „Fabiana“ je bila ustanovljena v Londonu leta 1883. od nekaterih dijakov, iskrenih prijateljev socialne reforme. Smér in pravila te družbe, katerim se mora vsak ud pokoriti brezpogojno, so popolnoma določene in obsegajo najostreje odredbe — ukupnosti. Družba dosega svoj namen s tem, da bi dokazala resnico s pomočjo dejanj; izdaja knjige in časopise, kateri razlagajo socialna vprašanja; prireja konference in vabi druge družbe na razgovor ter pošilja delegate na javne shode. Udje so ločeni v krajevne podružnice ter so primorani pomagati ukupni družbi na duševnem in denarnem polju. Letnina ni določena, vendar mora nekaj dati vsaki ud; izplačano svoto pozna samo glavni odbor.

Ta družba se loči toliko po naravi kolikor po metodi od dosedanje socialistične propagande.

Ona je dobro vpoznala, da se ne da razbiti na prvi mah sedanji individualizem; a ona si je stavila načelo, da po ovinkih pride istemu do živega. „Fabiana“ šteje samo kakih 600 udov, nabranih v srednjem stanu, a dober oddelek iste sestavljajo pisatelji, umetniki, profesionalisti, toliko moške kakor žene; na kratko: izobraženi proletarijat Angležke.

Mej drugimi izdajajo važno knjigo „Fabian Tracts“, katere prinašajo najboljših razprav o gospodarstvu. Te knjige se ločijo od drugih socialističnih po jako vestnih statističnih podatkih. Informacije zajemljejo od merodajnih in vestnih uradov in kjer le mogoče, iz oficijelnega vira.

Socializem družbe „Fabiana“ ni samo teoretičen ideal socialologov, ki se večinoma zgubljajo v fantastičnih utopijah (t. j. nedosegljivih ciljih). Ona ima popolnoma določeno socialno smér, slovečo na trdni podlagi političnega gospodarstva in na zgodovinskih poukih, v zmislu današnjih zahtevanj.

Glavna točka, okoli katere se vrte družbeni pouki, je ta: da je socializem — kakor katersibodi ustanova — podvržen premembam in evolucijam — ravno tako kakor življenski organizem.

Po njih mišljenju bi bil sedanji socializem že do dobra ustanovljen sistem, ki se pripravlja, da stopi na mesto sedaj vladajočega sistema. Vsled tega se Fabianisti posmejujejo drugovrstnim socialistom, kateri hočejo človeško družbo predru-pačiti na mah in v masi, da bi potem v ugodnem trenutku nadomestili individualno organizacijo z

ukupno ali kolektivno. Ona je zavrгла vse enake nauke, ki se širijo v komunističnih družbah. Vedé, da kapitalizma in strojev ni možno premagati s tem, da se jim izogibamo in po ovinkih uničiti skušamo, zahteva „Fabiana“, da se je drznim čelom postaviti v boj proti temu. Zato pravijo oni, da je lažje spremeniti sedanje institucije na bolj socialistični podlagi, kakor nadomestiti je z drugimi, ki prihajajo iz oblakov.

Res je, da se na ta način le počasi napreduje, a vendar sigurno. Ta družba zameta vsako simpatijo z anarhisti ter je odločno nasprotnica misli, da bi se odpravila dnina. Ona ne misli odpraviti železnic, rudokopov, tovarn in drugih industrijalnih podjetij, ali ona teži po tem, da bi delavec v teh delavnikah bil samo sluga ukupnosti.

„Fabiana“ ne obljubuje meščanu, da ne bode več delal, in da bode obojen vsakoršnih dolžnosti; ne, ona mu obeča le to, da tudi on postane so-posestnik nacionalne industrije in da bode imel volilno pravico.

Na mesto sedanje dneve, ki je odvisna od konkurence, predlaga „Fabiana“ „stalno plačo“ z ozirom na trgovinsko vrednost dela. Na kratko: ta družba sili na to, da se dosedanja industrija demokratizira, da preneha dosedanja samovlada posamičnikov po rudnikih in tovarnah.

Z ozirom na občinsko upravo se oni slagajo s starim Chamberlainom, koji je zahteval: „Brez-mejno občinsko podvzetje javnih del in razširjenje delokroga sindikatov“. Prebivalstvo največega mesta na vsem svetu, Londona, je že povzdignilo glas: večje plačilo in zdravejša mesta. Že radikalni Penthan je silil na to, da bi se ne porabljali vsi dohodki mest in občin za administrativne stroške, temveč razumno razdeljeni naj bi pripomogli tudi k boljšemu uživanju najpotrebnejših stvari za življenje, kakor živil, stanovanj itd. „Fabiana“ trdi, da ni najboljše vlada tista, katera manj vlada, ampak ona, koja vlada več, ne da bi škodovala ukupni masi.

Prava svoboda osebe zamore se doseči — trdi „Fabiana“ — s tem, da stopi na mesto dosedanjega avtokratnega gospodarstva na industrijalnem polju — demokratski sistem. Tako tolmači Heller Zimmer o navedeni socialistični družbi „Fabiana“ na Angležkem.

M. Kamuščič.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 31. avgusta 1896.

† Aleksij Borisovič, knez Lobanov-Rostovski. Sinoči prinesel je brzjav nepričakovano vest o smrti ruskega državnega kancelarja in ministra za zunanje stvari, kneza Lobanova. Ta nenadna vest pretresla je ves diplomatiški in politiški svet tembolj, ker je obče znano, da je imel pokojni ruski državnik povodom svojega bivanja na Dunaju važnih pogovorov z našim ministrom za zunanje stvari, grofom Goluchovskim.

V popolnitev brzjavnih vesti, objavljenih v današnjem jutranjem izdanju, podajemo tu nekoliko podrobnosti, došlih o smrti kneza Lobanova to noč in danes predpoludne.

Z Dunaja javljajo: Kneza Lobanova zadela je káp. Že tekot svojega bivanja tu tožil se je, da se počuti zlo in ko je obiskal italijanskega odposlanca, grofa Nigro, omedlel je Lobanov. Knez se je hotel vrniti takoj v Peterburg, toda, bojé se, da mu bode potovanje preveč naporno, izrazil je željo odpeljati se v Draždane ali v Vratislavo, kjer se je hotel podvreči posebnemu zdravljenju. (Knez Lobanov imel je bolezen na srcu.) Kakor znano, s početka ni bilo določeno, da Lobanov odpotuje v Kijev, ampak hotel se je pridružiti carju v Vratislavi. Še-le drugi dan bivanja na Dunaju bilo je določeno, da odpotuje tudi Lobanov v Kijev, ker ga je car želel imeti poleg sebe v oigled dogodkom v Carjemgradu. Kajti car je visoko cenil svojega kancelarja, ki je bil v svoji politiki miroljuben, kakor je prijatelj miru car sam. In baš radi tega, ker je car tako visoko cenil ženjalnega svojega prvega ministra, pravi pariški „Mattin“, se sedaj še ne more znati, koliko bode vplivala ta nenadna izguba zvestega svetovalca na potovanje carja. Gotovo je, da bode car občutil veliko bôl na izgubi kancelarja, kojega ne bode nadomestiti tako lahko.

Tu podajemo nekoliko črtic o pokojniku.

Aleksij Borisovič, knez Lobanov-Rostovski, rodil se je dne 30. decembra 1825., dopolnil je torej svoje 71. leto. Bil je sin jedne najstarejših knežjih rodbin ruskih. Svoje študije je završil na liceju v Peterburgu. Leta 1844. vstopil je v ministerstvo za zunanje stvari kakor titularni svetovalec. Nekoliko pozneje bil je dodeljen ruskemu odposlaništvu v Berlinu in zatem v Carjemgradu. (Od 1859. do 1863.) Zatem je živel tri leta kakor zasebnik v Nizzi, 1862. leta pa se je vrnil v Rusijo ter vstopil zopet v javno življenje. Postal je gubernér Oreški, „adlatus“ ministra za notranje stvari, zatem odposlanik v Carjemgradu, v Londonu in slednjič na Dunaju. Slednjič postal je najviši dostojanstvenik v ruski državi, kajti car ga je bil imenoval državnim kancelarjem in ministrom za zunanje stvari. V diplomatiških krogih so visoko cenili pokojnika kakor ženjalnega državnika in bistroumnega politika. Umevno je, da je nenadna njegova smrt provzročila veliko presenečenje.

V politiških krogih dunajskih sodijo nekateri, da bode imenovan naslednikom Lobanova grof Kapnist, brat ruskega odposlanika na Dunaju, drugi pa menijo, da postane kancelar grof Šuvalov, sedanji generalni gubernér Poljske. Vsi politiški krogi pa so složni v tem, da je smrt kneza Lobanova velika izguba za evropsko politiko miru.

Odstop namestnika — na Reki. Gubernér na Reki, grof Ljudevit Batthyany, ki je bil na tem častnem mestu še-le tri leta, odstopil je. „Budapester Hirap“ trdi, da je vzrok temu nenadnemu odstopu zgolj politiške, nikakor ne administrativne naravi, kajti osrednja vlada ogerska baje ni bila nič kaj zadovoljna z gubernérjem, ker isti ni zaprečil, da njegov sorodnik grof Teodor Battyany, ki je sedaj v opoziciji, zopet kandiduje na Reki. Morda pa je bil gubernér Batthyany na „madjarski“ Reki — premalo „Madjar“.

Iz Srbije. Po današnjih vesteh je odprava polkovnika in pobočnika Čirića iz obližja kraljevega, še bolj razumljiva. Jedno dejstvo več imamo namreč sedaj, ali razlogi, ki so slednjič upropastili tega moža, so v lepi logični zvezi med seboj. Čirić je pristaš razkralja Milana. Milan je bil in je menda še orodje slavo- in rusofobov. Kar pa je Milan, to je seveda tudi prijatelj mu Čirić. Dosledno je torej, da si slavofobi žele zopet Milana na prestolu, a potem ne more biti drugače, nego da je prijatelj Čirić spletkaril v ta namen; spletkaril, dokler ni samega sebe odspletkaril, kakor kažejo dejstva! Pobočnik je hotel strmoglaviti svojega lastnega gospodarja, sina na korist očetu. Ponesrečil je pri tem. A kakor doznajemo danes, na padu Čirićevem niso bila kriva le najdena pisma, ki so pričala o zaroti.

Te dni smo bili omenili tudi mi senzacnega članka v listu „Agence Serbe“, ki je glasilo ministerstva za vnanje stvari. Članek je pisal razdraženo proti Črnogori, Bolgarski in Rusiji. Iz Belegrada so poročali, da tam sodijo sploh, da je ta članek inspiriral kralj sam, razjarjen vsled tega, ker Rusija baje podpira Črnogoro in Bolgarsko na škodo Srbije. Nam se je to čudno zdelo, ker se nam je videlo skoro neverjetno, da bi kralj Aleksander tako hitro pozabil usodo svojega očeta. Naš dvom je bil opravičen. Današnje beligradske vesti poročajo namreč, da se je oni članek objavil brez vednosti kralja, a po želji prijatelja Milanovega, Čirića. Torej ne le brez vednosti, ampak na škodo kralja se je objavil oni članek. Ta čin Čirićev se torej lepo logično vsporeja drugim činom Milanovim v prilog slavofobom. Članku je bil očevidno le ta namen, da nahujska balkanske države jedno proti drugi in da v Rusiji vzbudi nevoljo proti Srbiji. Tako bi hotelo slavofobstvo zopet zavladati v Belemgradu, a znak takega preobrata naj bi bil odstop kralja Aleksandra in potisnjenje v kot upliiva kraljice Natalije ter nastop nesrečnega Milana. Ta članek v „Agence serbe“ je torej tudi pripomogel k padu polkovnika Čirića.

Z ozirom na tako spletkarenje se nam vidi skoro neverjetna današnja beligradska vest, da Milan zahteva, naj bi ga car vsprejel, ko pride v Pariz! Poleg spletek torej še neiskrenost. Tem verjetnejše pa je zatrdilo, da je car najodločneje odklonil to željo Milanovo.

Mož žanje, kar je sejal.

Revolucija v Carjemgradu. Turška vlada nastoja, da bi strogim postopanjem proti upornikom udušila ustajo. Imenovala je za predmestji Pera in Galata dva vojaška poveljnika, ki sta na glasu kakor energična, in sicer Vehby-pašo za Pero in maršala Šakir-pašo za Galato. Imenovala je tudi posebno komisijo pod predsedstvom Djelal-beja, ki naj sodi one mohamedance, ki so se dejanski udeležili izgrediv. Doslej so zaprli okoli 400 izgredivnikov, med temi jednega častnika in dva orožnika.

Položaj na Kreti. „Bureau Reuter“ javlja iz Kaneje 31. m. m.: Mohamedanci v Kandiji vedejo se vedno še pretilno. Gubernier je pomnožil število vojakov ter odredil, da rabijo, orožje ako treba. V pokrajini Selinos napadajo mohamedanci kristijane vedno še, kakor so to počenjali že pred jednim mesecem.

Izmed onih 9 krečanskih poslancev, ki so ostali v Atenah, vrnilo se jih je včeraj 5 v Kanejo. — Jeden del grškega časopisja kritikuje koncesije, ki jih je dovolila turška vlada Krečanom in trdi, da te koncesije ne zadoščajo nikakor.

Felter o Eritreji. Znani italijanski posredovalec, bolje rečeno „mešetar“, bivši poročnik Felter, biva sedaj v Milanu. Te dni je v prijateljskem krogu povedal svoje menenje o „Italiji v Afriki“. Zagotovil je kakor očevidec, da Abesinci dobro ravnajo z italijanskimi njetniki, ker smatrajo iste kakor svoje goste in delé žnjimi, kar imajo. Rekel je, da je ras Makonen iskren prijatelj Italije (zato ga smatrajo razni drugi ras izdajalcem). Po menjenju Felterja, ki pozna jako dobro odnose v Abesiniji, Menelik ne nastoja, da bi si kepčil bogatstva, ampak želja njegova je, da se ga smatra enakim evropskim vladarjem, kajti Menelik si prizadeva, da bode prvi civilizovani vladar v Afriki. Felter je izjavil nadalje, da je italijanska vlada storila jako dobro, da je imenovala generala Vallesa polnomočnim pooblaščencom za pogajanja z Menelikom. Kar pa se dostaje Eritreje, rekel je Felter, da utegne ta kolonija — dasi jako skržena — koristiti Italiji, to pa le tedaj, ako jo hoče smatrati italijanska vlada kakor je dnostavno civilno naselbino in ako pokliče vojake iz Afrike domov.

Različne vesti.

Osebnostna vest. C. kr. namestnik v Trstu vitez Rinaldini vrnil se je sinoč se svojega dopusta v Trst.

Dobro došel novi škof. Osiročena škofija tržaško-koperska dobi torej jutri novega vrhovnega dušnega pastirja. Zaupanjem pričakujejo verniki tržaški slovenske narodnosti prihod novega škofa, nadejaje se trdno, da modrost in nepristranost Nj. Prezvišenosti umiri strasti in završi boj, kojega so izvestni činitelji zanesli s političnega polja — v Cerkev. Saj je Izveličar velel: „Idite in učite vse narode!“ In osvedočeni, da pod pastirstvom novega škofa bodo vsi pobožni verniki slovenske narodnosti imeli dovolj prilike, da bodo mogli poslušati Božje besede v svojem, ne v tujem jeziku, kličemo novemu vladiki v imenu vseh vernikov tržaških iz vsega srca: „Dobro došel novi škof, mgr. Andrej Šterk!“

Novi škof tržaško-koperski, mgr. Šterk, dospé jutri z brzovlakom ob 9 uri 25 min. predp. na postajo južne železnice v Trst. Kakor smo že omenili, osnoval se je v našem mestu poseben odbor, ki si je stavil nalogo, da slovesno vsprejme novega vladiko. Ta odbor se na kolodvoru pridruži duhovščini. Po oficijelnem predstavljenju posamičnikov odpelje se škof v gala-vozu s postaje. Za škofovim vozom bode dolga vrsta kočij, v kojih bode spremljala duhovščina in omenjeni vsprejemni odbor, vladiko do škofijske palače. Sprevod se bode pomikal preko trga Stazione po ulici stazione na Veliki trg, od tam po ulicah Sanitá, Fontanone in Cavana do škofijske palače. — V torek, dné 8. t. m. (na praznik rojstva Marije Device) bode slovesna intronizacija novega škofa. Ob 8. uri 30 min. bode tiha sv. maša v župni cerkvi Marije Pomagaj (sv. Antonu starem), potem se bode pomikal procesija iz te cerkve po ulicah Cavana, Fontanone, Sanitá preko Velikega trga na Mali trg, od tam po ulicah Muda vecchia, S. Maria Maggiore, Cattedrale v stolno cerkev. Tam bode

novi škof daroval prvo pontifikalno mašo v Trstu. Te procesije se bodo udeležile vse bratovščine s svojimi zastavami.

Sedaj pa smo res radovedni. Radovedni smo. Merodajni krogi morajo nam dati sedaj jasen odgovor, da-li je vršenje obredov cerkve katoliške res že zavisno od dobre ali slabe volje časnika-jev iz krivonosega tabora in njih zaplečnikov? Ali res ne živimo v državi, ki je po svojem prebivalstvu krščanska prek in prek? Ali je naši veri res že vzkrachena svoboda v gibanju? Ali se svobodno, javno vršenje naših cerkvenih obredov res mora umikati slavnostim tuje države, zjedinjene Italije?

Našim čitateljem je znano, da se ima dne 20. t. m. vršiti v Trstu lepa cerkvena slovesnost: kronanje kipa Matere Božje. 20. september! Ta datum je zbol v oči naše oboževalce nove, mlade Italije. Pravijo, da to je njih dan, dan najlepših spominov, naroden dan Italije, dan proslave velikega čina zgodovinskega — to je oni dan, ko so pred 26 leti nasilnim načinom vzeli poglavarju cerkve katoliške večno mesto; ko se je izvršil čin nečutenega, mednarodnega, državnega nasilja, naj-nemoralnejši način v državnopravnem pogledu, kolikor njih pozna zgodovina: čin nagega gazenja mednarodnega prava. A ker je bil ta čin naperjen proti naši krščanski katoliški veri, le zato in le zato, je naši gospódi ta dan — naroden praznik. A ker se gospóda smatrajo absolutnimi gospodarji v Trstu, grozé sedaj, ako bi se ta praznik „onečistil“ po omenjeni „papistiški demonstraciji“! „Il Piccolo“ in „Indipendente“ rotita vlado, naj prepreči to „demonstracijo“, ker bi sicer utegnili priti do izgrediv vsled užaljenega narodnega čutstva. Se delata tako, v resnici pa le hujkata občinstvo na izgrede za slučaj, da se bode vršila procesija. Temu pritisku židovsko-liberalnega časopisja udal se je tudi — je že taka stara tradicija pri nas v Trstu — velemožni gosp. župan, olikal se je lepo in počesal in šel nagrbčenega lica tja na namestništvo, da svojim uplivom doseže, česar želé — tržaški Židje!! In da bode ta akcija še izdatnejša in glasnejša, zabtevajo nekateri mestni svét-niki — tako čitamo v današnjih listih —, da župan skliče pred 20. septembrom mestno sejo, na koji „naj bi se sijajno manifestacija ločilo meščanstvo od malega števila reakcionarcev, ki pod pretvezo, da hote slaviti Marijo, hote v resnici prirediti „protiitalijansko ali papistiško demonstracijo“.

To so nam povedali jasno in so nam odkrili svoje srce ta italijanska gospóda. Pravijo, da omenjena procesija bode protiitalijanska demonstracija. Kako je razumeti to? Saj pridejo na to slavnost cerkveni dostojanstveniki od vseh krajev, saj se je gotovo udeležé tudi italijanski narodni fanatiki iz „Amicovega“ tabora, saj pridejo celó prelati iz Italije, saj pride tudi škof Flapp... in ti ljudje naj bi hoteli prirejati protiitalijanske demonstracije? — protiitalijanske v narodnem zmislu?! Ne na to ne mislijo židovski kričaci sami. Oni vedo, da tu nima posla narodno vprašanje. Nekaj drugega jih peče, namen jim je povsem drugi: njih opozicija proti večkrat omenjeni cerkveni slavnosti ni narodne, ampak državno-pravne naravi; njim ni do tega, da bi branili svoj narodni interes — ker v tem slučaju tega tudi treba ni —, ampak oni hote demonstrovati za italijansko državo. Dan 20. septembra nas spominja na velik politički dogodek, na čin italijanske države. Z narodnostjo nima ta čin nikakega posla, kajti rimska pokrajina je bila pred letom 1870 istotako v rokah Italijanov kakor poslej.

Stvar je torej jasna. Ako bi imeli Italijani vzroka, da se iz narodnih ozirov vznemirjajo na oni cerkveni slavnosti, no, tedaj naj bi bilo v božjem imenu, ako bi oblasti ukrenile potrebno, da se ne žali narodni čut; ker pa gre tu za „praznik“, ki nas, kakor avstrijske državljane, čisto nič ne briga, kakor kristijane in katoličane pa globoko žali; ker nijedna država ne more zahtevati od sosednje jej države, da poslednja mora poštovati razne „praznike“ prve; ker vemo, da imamo pač dolžnosti do svoje vere, nikari pa do „praznikov“ tujih držav in ker vemo slednjič, da bi v tem našem slučaju značilo neodpustno žaljenje ugleda in avtoritete katoliške cerkve, ako bi se opetovano omenjena cerkvena slavnost morala umakniti pred pritiskom onih, ki se vnemajo za praznike tujih držav, ki torej prestopajo meje države, v kateri

žive: smo res radovedni, kakov uspeh je imel obisk velemožnega župana tržaškega — ki je došel tjakaj le v imenu „Piccolovega“ občinstva — na namestništvo!!

Ali se bomo mi katoliki res morali umakniti pred židovsko samovoljo?! Ali naj bi se v Trstu res odrekale ali prelagnale cerkvene slavnosti le na ljubo onim, ki prirejajo demonstracije, jako nevarne v državno-pravnem pogledu?! Kakov odgovor je dobil g. župan? Res zadnji čas bi bil, da bi se poučili izvestni rogovileži, da žive v Avstriji in da morajo spoštovati institucije te države! Med te institucije prištevamo tudi v svobodno in v svojih notranjih odredbah avtonomno cerkev rimsko-katoliško.

Cenzura listov v Istri. Zadnja „Naša Sloga“ piše: V zadnji številki, govoreči o gnusnem pretvarjanju italijanskih listov gledé na grozni zločin, storjen po podajačih istrske irredente v Malem Lošnju, vprašali smo: Ali v Istri ni cenzure?

Vnanji svet, in sploh oni, ki ne ve za nezdrave in nenaravne odnose v Istri, ne bode povpraševal samo: ali ni cenzure v Istri? Ampak povpraša tudi: ali ni sodišč in pravice v Istri? Dá, je sodišč in pravice, toda ti časnikaški razbojnikji vedó, da se jih ne more pozvati na odgovornost pred jedino italijansko poroto, ker vedó že v naprej, da jih osvobode bilo katere si bodi obtožbe.

Našemu človeku, in tudi najpoštenejemu in najčastitejšemu, ako ga italijanski novinarji krste razbojnikom ali čim sličnim, ne preostaje drugega, nego, da zmigne z ramama in reče: Hvala Bogu! Kajti ve, da ne bi našel pravice pred italijansko poroto. Ako bi se drznil tožiti te črnitelje in obrekovalce, doživel bi v najboljem slučaju sramoto in škodo. Ni torej drugega, nego da čakamo potrpečljivo, dokler se ne premeni to nezdravo stanje.

No, mi smo se nekoliko oddaljili od predmeta, ker smo se hoteli baviti s cenzuro v Istri, koja nas je hotela s tem ugnati v kozji rog, da je c. kr. okrožno sodišče v Rovinju zaplenilo zadnjo poreško „L' Istrio“, to pa po treh dneh, ko je že prebrodila morje in prepotovala daljnje zemlje. Blagor vam, italijanski novinarji naše Istre!

Gorica — irredenta. Pod tem naslovom piše nekdo „Naši Slogi“: Te dni obiskal sem stari grad na Trsatu, ta tužni spomenik nekdanje slave in moči junaških knezov Frankopanov. Vstopivši v takozvani „muzeum“, ponudila mi je voditeljica knjigo-vpisnico, da se vpišem kakor obiskalec Nugentovega grada, kar sem tudi storil. Slučajno obrnivši stranico, opazil sem dvoje zvočnih imen in priimkov: Luigi Uccelli, studente da Gorizia (Italia irredenta), Nicolo Rubando, studente de Portamaurizio, Italia. Po sodbi tega Uccellia, koji je prav tako lahko smrkavec kakor vseučiliščni državljani, morala bi naša Gorica, v kateri se nahaja ogromno število Slovencev in koja pripada avstrijskemu Primorju, sestavljati integralni del naše „junaške Italije“. Pa še je takih podlih stvorov, ki bi nam hoteli dati rog za svečo in ki trobijo urbi et orbe, da v naši Istri in v lepem našem Primorju ni neodrešencev! Tu imamo torej pismeni dokaz, a tako brezobrazen, da mu ni para z ozirom na to, da v meni prevladuje menenje, da sta ona dva vseučiliščnika in nikakor ne gimnazijalca! Ta samozvani Italijan Uccelli iz Gorice, ta aspirator prekomejnih idej junakov Visa in Adue, naj si le dobro zapomni, da se Gorica nahaja v vrsti onih mest monarhije, koje močno in slavno vlada dinastija Habsburgov, in da bi utegnili on in vsi njega pristaši Italije „irredente“ v nedolgem času gorko občutiti, kje je prava meja hiše Savojevcev.

In cosi facile modo, o Voi Nicolò Rubando e Vossignoria Luigi Uccelli non si rubano gli uccelli di Gorizia per la valorosa Italia

Jednoletni prostovoljci morejo polagati izpite tudi v svojem materinem jeziku. Dunajski listi poročajo, da je izšla gledé izpitov jednoletnih prostovoljcev jako važna naredba, ki stopi v veljavo že o letošnjih izpitih. Ta naredba bode v svojih posledkih v veliko olajhčavo onim jednoletnim prostovoljcem, ki niso zmožni nemščine. Doslej moral je jednoletni prostovoljec, ki je želel postati čestnik,

— Tiskarna Dolenc v Trstu.